

LES CARMELITES DE LA CARITAT A CALONGE (1894 - 1910)

PER

**JAUME AYMAR
i MONTSERRAT DARNACULLETA**

1. INTRODUCCIÓ I SIGLES

A finals d'agost del 1979, un grup de pares ocupà pacíficament el Col·legi de Carmelites de la Caritat de Calonge per evitar que es tanqués, tot deixant de complir la seva funció de guarderia. El fet saltà a la premsa. Intervingué l'Ajuntament, el Bisbat, fins i tot el Ministeri d'Educació. De qui era aquell col·legi? De les monges? D'un Patronat pràcticament inexistent? Del Bisbat? Del poble? Es començaren a fer indagacions i es trobaren documents. Probablement si no hagués estat per aquest fets, la història del Col·legi hauria quedat a l'anonimat i la seva memòria present només en el record dels seus antics alumnes i educadors. Però vet aquí que una escola rural catòlica del nostre país havia passat, de sobte, a ser notícia.

Avui discorreguts quatre anys llargs d'aquells fets, el Col·legi continua viu sota el nom de «Guarderia La Palmera», atén una cinquantena d'infants, i espera una solució definitiva.

Per això hem cregut que era un moment propici per a treure a la llum, sense apassionaments, els orígens d'aquesta institució i oferir unes pinzellades de la seva trajectòria docent.

Vista general de Calonge.

Sigles de fonts d'il·lustració usades:

A.C.G: - Arxiu de la Casa Generalícia de les Germanes Carmelites de la Caritat (Roma).

A.D.G: - Arxiu Diocesà de Girona.

A.P.C: - Arxiu Parroquial de Calonge.

A.M.C: - Arxiu Municipal de Calonge.

1.1. CARMELITES DE LA CARITAT

En el decurs del segle XIX i malgrat l'aparent confusió creada per l'abundància de noves fundacions religioses, pot parlar-se, amb propietat, d'un tipus d'ordre característic. Aquestes noves congregacions seguiren l'evolució que va ser iniciada pels clergues regulars del segle XVI. La santificació de l'individu ja no es cercava tant pels camins del rigor ascètic, quant pel total lliurament a la feina, tot accentuant molt la vida interior mitjançant l'oració mental, una organització rígida i disciplinada, i generositat en el servei i en el treball (1).

Dins d'aquest context, la vitalitat catalana quedà també palesa en el

(1) L. HERTLINC, *Historia de la Iglesia*, Barcelona, 1981 pp. 470-71.

terreny religiós, en el segle XIX (2), amb figures com Antoni M. Claret, Balmes, Casadevall... i Joaquina de Vedruna (Barcelona, 1783-1854), fundadora de l'Institut de Carmelites de la Caritat (3).

La Mare Vedruna, seguint les directrius espirituals del caputxí P. Esteve Fàbrega i Sala (Olot, 1774-1828), el 26 de febrer del 1826 fundà un institut femení. L'esmentat institut, en principi, havia de constituir-se com una Germandat de Penitents Menors, segons l'esperit de Sant Francesc; però la voluntat del Bisbe de Vic, Pau de Jesús de Corcuera (1825 - 1835), les convertí en Carmelitanes amb el nom de «Hermanas Terciarias de María Santísima del Carmen» (4).

Malgrat les crisis i dificultats de tota mena, l'obra anà creixent, exercitant-se en l'ensenyament i la beneficència, com a realització dels fins essencials de l'Institut: la santificació de les Germanes i l'alleujament de les necessitats espirituals i temporals de la humanitat (5).

La fundació de la Mare Vedruna, vista dins el marc general del segle XIX, constitueix una aportació més a l'esforç gegantí que va portar a terme l'església per a tutelar la fe i la moral de la societat a través de l'ensenyament (6). Fou, a més, el primer Institut de l'Estat espanyol, nascut amb fins docents i les Filles de la Mare Vedruna les primeres religioses catalanes que es convertiren en mestres rurals.

La Superiora General que succeí la fundadora va ser la Mare Paula Delpuig de Sant Lluís (Malgrat, 1811 - Vic, 1889) (7). Dona malaltissa, d'escassa formació, aconseguí, amb el seu tremp extraordinari, portar al desenvolupament i a l'expansió aquesta família religiosa. Durant el seu generalat de trenta-cinc anys (1854-1889) va afegir gairebé un centenar de

(2) J. VICENS VIVES, *Catalunya en el segle XIX* p. 173.

(3) Per a la biografia de Santa Joaquina i la història de l'Institut de Carmelites de la Caritat, vegeu sobretot: A.M. ALONSO FERNANDEZ, *Historia documental de las Congregaciones de las Hermanas Carmelitas de la Caridad* amb 2 toms: «La Congregación en la vida de la fundadora» (1783-1854), Madrid, 1968, i «El generalato de la Madre Paula Delpuig» (1854-1889), Madrid, 1971, que constitueix un estudi pràcticament exhaustiu i amb abundant aparell crític. Pel valor de les il·lustracions existeix una preciosa obra anterior, que tot i restar inconclusa en el seu pla general és de gran interès. (C. MASCARÓ C. a Ch.), *Compendio Ilustrado de la Historia del Instituto de RR. Carmelitas de la Caridad*, Vic, 1926 (1er. Centenari de la Fundació).

(4) Per les circumstàncies que concorregueren a la fundació (Cf. A.M. ALONSO op. cit. Tom I, pp. 76-96). Més tard s'anomenaran «Carmelites de la Caritat».

(5) L'estructura de l'Institut s'acabà de perfilar en les Constitucions de 1850 en virtut de la intervenció d'Antoni M. Claret (A.M. ALONSO, op. cit. pp. 340-347).

(6) A. M. ALONSO, op. cit. Tom I p. 394.

(7) Tom II.

fundacions a les 27 que havia deixat en morir Santa Joaquina i aconseguí l'aprovació definitiva de les constitucions de l'Institut en virtut del decret signat per Lleó XIII el 20 de juliol del 1880 (8).

1.2. FUNDACIONS DEL BAIX EMPORDÀ

1.2.1. *L'Hospital de Sant Feliu de Guíxols*

La primera població del Baix Empordà amb la qual va vincular-se l'Institut de les Carmelites de la Caritat va ser Sant Feliu de Guíxols. El seu antic hospital havia estat engrandit i reparat per l'Ajuntament, però aquesta renovació quedava ineficaç, si no es portava a terme també l'assistència directa al malalt. Per això, el 1857, la Junta administrativa va estudiar la situació i veié com a única solució encomanar-lo a les «Hermanas Escorialesas Terciarias de Nuestra Señora del Carmen» (9).

A finals del 1857, s'enllestiren les obres de les dues casetes on havien d'instal·lar-se les Germanes. El 9 de març del 1858 s'inauguraren els seus serveis i el dia 13 la Junta de Beneficència i la Mare Paula Delpuig, segona Superiora General, signaren el contracte (10).

Entre els afavoridors d'aquest hospital hi figura Emília Johera (sic) (11) de la mateixa família que Dominga Juera, la fundadora que exposarem més endavant.

1.2.2. *L'Hospital i el Col·legi de Palafrugell*

Des del 1852, l'hospital de Palafrugell era regit per cinc Germanes de la Puríssima Concepció, que tenien també cura de l'ensenyament de les nenes. Quan a l'agost del 1857 es van retirar de l'hospital, l'Ajuntament immediatament va pensar a substituir-les per unes altres germanes. El setembre del 1858, el rector Joan Collboni va proposar que fossin Carmelites. I després de les gestions oportunes, el 25 de juny de 1859 se signà el contracte (12).

Arrel de la revolució d'octubre de 1868, es constituïren a cada municipi Junes Locals revolucionàries que assoliren plens poders i que mena-

(8) Tom II pp. 378-382.

(9) A.M. ALONSO, *Historia Documental*..., Tom 2, pp. 123-126.

(10) Ibid.

(11) *Compendio Ilustrado de la Historias del Instituto*, pp. 184-185.

(12) A.M. ALONSO, op. cit. p. 132.

des per criteris anticlericals, van atacar directament diverses comunitats de Germanes.

Així les Carmelites foren expulsades de Cadaqués, de Vidreres, d'Arbúcies, de Ripoll, de Cardona, etc. (13). A Palafrugell la població s'alçà en armes, es declarà a favor de la República i també es va erigir una Junta Revolucionària, que el 13 d'octubre va ordenar a les Germanes que abandonessin el local en el termini de 48 hores. L'esmentada Junta només es féu responsable del pagament de dues infermeres. Les altres quedaven en llibertat per a establir una escola pública pel seu compte (14).

Escriu A.M. Alonso que aquesta mesura va posar al descobert l'estima de les famílies envers les Germanes (15). Tot seguit el seu confessor els va facilitar una casa per a viure i continuar el seu ensenyament amb ajudes econòmiques de tot el poble. Fins al 1883 no va construir-se el nou edifici (16). Aquesta separació forçosa, a la llarga, fou beneficiosa, perquè va cristal·litzar en dues comunitats independents (17).

1.2.3. *El Col·legi de Sant Feliu de Guíxols*

El Col·legi del Sagrat Cor de Sant Feliu començà a funcionar als baixos de l'Hospital. El comerciant guixolenc, Pere Clarà, cedí en el seu testament una casa amb hort, perquè les Carmelites hi bastissin un Col·legi independent, només amb l'obligació de tenir escola dominical gratuïta i oferir-li alguns sufragis.

El 26 de gener de 1880 va inaugurar-se el nou centre. Encara que a Sant Feliu hi havia d'altres col·legis privats, la matrícula des del primer moment fou superior a 150 alumnes la qual cosa va portar a aixecar més pisos i a comprar d'altres terrenys (18).

1.2.4. *El Col·legi de Palamós*

El 1883, en un dels millors moments de puixança de l'Institut de les Carmelites, el rector de Palamós, Mn. Narcís Tapis, secundat per una

(13) Ibid. pp. 286-287.

(14) Ibid. pp. 131; 292-294.

(15) Ibid. p. 132.

(16) *Compendio Ilustrado* . . . pp. 191-193.

(17) A.M. ALONSO, op. cit. pp. 133-134.

(18) Ibid. pp. 394-395.

Junta de dones va demanar que anessin les Germanes a fundar una escola a la vila (19).

Palamós tenia aleshores 2.300 habitants i es notava la manca de formació religiosa. Sembla que el rector estava dolgut per la desmoralització i la indiferència religiosa de la població (20). El bisbe Sivilla va aprovar «con plena satisfacción» l'establiment d'una nova comunitat a la diòcesi i el batlle escriví tanmateix un atent ofici en el qual agraïa el propòsit que havia portat les germanes a la vila alhora que es congratulava per l'educació moral i cívica que rebrien les joves (21).

El 27 d'abril arribaren les quatre Germanes que integraven la comunitat i el primer de maig es va obrir el Col·legi.

La junta es va comprometre a pagar a les germanes un tant al mes, fins que les pensions de les nenes resultessin suficients per al seu manteniment.

A.M. Alonso escriu que aquestes pensions eren mòdiques i que estaven a l'abast de la classe obrera o marinera, fins al punt que les monges asseguraven que «la caridad de los vecinos era el sostén de la comunidad» (22), perquè el que cobraven pels seus treballs de planxat no podia considerar-se una renda fixa.

Fins el 1886 les Carmelites de la Caritat de Palamós no van poder tenir oratori a casa. La seva pobresa devia ser notable, perquè, com que encara estaven escasses d'ornaments, el rector els deixava el que necessitaven. Quan el 1892 es van traslladar a la nova casa, ja van poder bastir un nou oratori. Aquesta casa la compraren el 1899 i en ella hi van romandre fins el seu trasllat al nou Col·legi, el 1967 (23).

2. LES BASES D'UNA NOVA FUNDACIÓ

2.1. CALONGE A LES DARRERIES DEL SEGLE XIX

Des de l'últim terç del segle XVIII, la vila de Calonge (com tantes d'altres del Baix Empordà) visqué una prosperitat creixent que només fou lleugerament delmada per la Guerra del Francès (24).

(19) Ibid. pp. 430-431.

(20) *Compendio ilustrado* ..., pp. 252-253.

(21) J. NONELL, *Vida y virtudes de la reverendísima madre Paula Delpuig de San Luís, segunda superiora general del Instituto de las Hermanas Carmelitas de la Caridad* 2 tomos, Manresa 1903. T. II, p. 41. (Cf. A.M. Alonso, op. cit. p. 430 n. 75).

(22) A.M. ALONSO, op. cit. p. 431 n. 82.

(23) Ibid. p. 432.

(24) Almenys nou calongins moriren durant aquesta guerra, alguns dels quals foren

En poc més d'un segle la seva població augmentà en un 79%, perquè passà de 1.817 habitants el 1787, a 3.247 el 1897 (25), la qual cosa la situava per sobre de la seva veïna Palamós (26). Aquest creixement va motivar la construcció de tot un eixample urbà als peus del casc antic (27).

La raó d'aquesta puixança cal buscar-la en la prosperitat que assolí la indústria suro-tapera. El 1884 s'hi dedicaven, entre Calonge i Sant Antoni, 600 homes i 140 dones. Per aquest fet, el municipi era el quart centre suro-taper de la província després de Sant Feliu, Cassà i Palafrugell (28).

Els tapers eren homes alegres i lliures que celebraven el «sant dilluns» a la taverna. «La cançó del Taper» (1886) del bisbalenc Ramon Masifern és un reflex prou eloqüent d'aquella època:

«(. . .)

Aquí viu tothom felís
aquí reyna 'l be de Deu
y d'aquest bell paradís
puch ben dir que'm som l'hereu
Oh ma Patria ampurdanesa
jo so'l fill que t'aymo mes
so'l puntal de ta riquesa
ay de tu si jo't faltes» (29).

El republicanisme federal, de gran arrelament en el món dels suraires, guanyà per ampli marge les eleccions del 1893 i del 1896 (30).

A Calonge, hi havia un Casino que havia estat fundat el 1861, una cobla local «La Principal de Calonge» i un periòdic «La Aurora de Calonge» (1886) (31).

afusellats a Palamós. APC. *Llibre d'Òbits*, vol. III (1776-1816), fol. 135 rv. - 167 rv. (cf. J. AYMAR, *L'Església Parroquial de Sant Martí de Calonge*, Sant Feliu de Guíxols, 1982, p. 86 n. 235).

(25) M. ESCUDÉ, *Atlas Geográfico Ibero-Americano*, Barcelona, 1904.

(26) El 1897 Palamós tenia 3.177 habitants.

(27) P. CANER, *Desplazamientos y crecimiento del casco urbano Calongense*, Anales del I.E.G. 1954, vol. IX, pp. 247-264.

(28) J. GICH FONTANET i M. FERNANDO GIL, *La industria corchera* (memòria premiada en un certamen literari a Sant Feliu de Guíxols, 2 agost 1884), p. 136.

(29) Cf. *Les sis millors poesies ampurdaneses del cantor de la sardana i de l'Ampurdà* (sic) En Ramon Masifern, mestre en Gai Saber, Barcelona, 1936, pp. 9-11.

(30) «La campana de Gràcia». Batallada 1324 (6-X-1894). (Cf. J. AYMAR, *Els Secrets de Sa Bàrdissa*, Sant Cugat dels Vallès, 1982, p. 23).

(31) Catàleg en l'exposició de premsa calongina. Autors, compositors calongins. Calonge, 4/IV a 3/V de 1981. (Centre D'Estudis Calongins «Colònic»).

Quant a l'ensenyament, consta que ja el 1777 hi havia una Aula per a l'educació del jovent, prop de la Casa Capitular que fou enderrocada amb motiu de l'ampliació de l'església de Sant Martí i traslladada a una torre del castell el 1780 (32). D'allí, segurament degut a les males condicions, fou traslladada novament a un edifici del carrer de Sant Joan, al costat de l'antic Hospital de la vila.

Sabem que existia una Escola Pública d'Instrucció Primària des del 1859 (33). I sabem també que el rector Mn. Josep Serratosa i Pagès n'era membre l'any 1863 (34).

Existí després una escola de noies, la «costura», la mestra de la qual era anomenada «Donya Adela» (35).

Aquest era, a grans trets, el panorama de la vila que havien de trobar les Carmelites de la Caritat, quan el 1894 arribaren a Calonge.

2.2. LES DUES «DOMINGAS»: «DONYA» DOMINGA JUERA I «DONYA» DOMINGA IGLESIAS

La fundadora dels col·legis de Calonge, filla de Joan Juera i de Rosa Patxot, ambdós membres d'arrelades famílies guixolenques, va ésser batejada a l'església parroquial de Sant Feliu de Guíxols, el 12 de maig del 1828, i li imposaren els noms de Dominga de la Calzada, sant del dia, Victòria i Vicenta (36).

El 1859 la trobem documentada a l'Havana on testà davant del notari Gabriel Salinas (37).

Cal recordar que a la colònida de catalans de l'Havana hi havia una munió de famílies del Baix Empordà: els Aiguasvivas, els Juera, els Feliu, els Patxot, etc., de Sant Feliu de Guíxols. Els Isern, els Moní, els Ragolta, els Salvador, els Vilanova, . . . de Calonge (38).

(32) J. AYMAR, *L'Església Parroquial de Sant Martí de Calonge*, pp. 35-36.

(33) Arxiu família Pagès. ESCUELA PÚBLICA de NIÑOS de CALONGE a D. Jaime Pagès. El Professor Juan de Carreras posava en coneixement del pare la qualificació global del seu fill i de cada assignatura.

(34) Arxiu Notarial de Girona. Protocol del 1863, fol. 190.

(35) Testimoni de Joan Isern.

(36) Arxiu Parroquial de Sant Feliu de Guíxols, tom 16, fol. 288.

(37) AMC. Còpia Simple de la ESCRITURA de Testamento de Doña Dominga Juera y Patxot Autorizada por D. Miguel Martí y Beya Abogado Notario del Ilustre Colegio del territorio de la Audiencia de Barcelona con residencia en la misma en 24 de Diciembre de 1895 (vg. transcripció en apèndix documental). En ell se cita aquest testament fet a l'Havana el 23-IV-1859.

Entre aquestes famílies de catalans cercadors de fortuna es donà el fenomen de l'endogàmia. Així una Anna Juera Ponsjoan, parenta de Donya Dominga, va casar-se amb Joan Aiguesvivas de família catalana, que havia canviat el seu cognom pel d'Iglesias (39). D'aquest matrimoni nasqueren, entre altres, dos fills anomenats Carles i Jaume Aiguasvivas (Iglesias) i Juera.

Dominga Juera i Patxot (Sant Feliu de Guíxols, 1828 - Barcelona, 1900). (Fot. publicada al *Compendio Ilustrado de la Historia del Instituto de RR. CC. de la Caridad*, 1926, p. 268).

(38) La presència de catalans a Cuba, concretament del Baix Empordà, és un tema interessantíssim que defuig les possibilitats d'aquest estudi.

(39) Arxiu de la família Pagès. Arbol Genealógico / demostrativo de los parentescos de 1er. grado igual de afinidad, 3.º / igual de consanguinidad por una parte, 2.º con 3.º por otra, y otro / 2.º con 3.º tambien de consanguinidad, que median entre / D. Carlos Iglesias y Da. Margarita de los Dolores Font. Nota Aun que (sic) el tronco Joan Aiguasvives, bisabuelo de D. Carlos / Aiguasvivas, lleve este apellido, sus descendientes vienen llamándose Iglesias...».

Una altra parenta de Donya Dominga Juera, anomenada Anna Juera i Aiguasvivas (Iglesias), va casar-se amb Jaume Font. D'aquest matrimoni nasqueren quatre filles, entre elles Maria Júlia i Margaria dels Dolors.

Maria Júlia Font va casar-se amb l'esmentat Jaume Aiguasvivas i Juera. Anys després, quan aquest va morir, va tornar a casar-se amb el seu cunyat Carles. Però morta Maria Júlia, en el vaixell que la portava a Espanya, el seu marit Carles va casar-se, en segones nocces, amb Margarida dels Dolors, havent de demanar dispensa dels molts impediments d'aquesta nova unió.

El fet és que del matrimoni celebrat entre Jaume Iglesias, de Sant Feliu de Guíxols, i Maria Júlia Font, de l'Havana, veïns de Quemados de Marianao, el 21 de gener de 1861 nasqué una nena a la qual imposaren els noms de Maria Dominga, Inés i Júlia (40).

Molt probablement Dominga Juera va conèixer a l'Havana la petita Dominga Iglesias, filla dels seus parents.

Donya Dominga Juera i Patxot va casar-se amb un calongí, Lluís Vilar i Puig (41). D'aquesta unió en van néixer sis fills: Martí, Joan Baptista, Josepa, Rosa, Dominga de la Calzada i Teresa. Consta que almenys una filla, Dominga de la Calzada, havia nascut a l'Havana (42).

Entretant un altre calongí, Joan Pagès i Valmaña (Calonge, 1849-1921) d'una casa del Puigtavell, que no volia seguir l'ofici de pagès, amb espardenyas i una barretina se n'anà a Barcelona i allí s'embarcà amb destí a Cuba. Tenia 12 anys. Després de 70 dies de travessia arribà a l'Havana. L'esperava el seu oncle que el portà a Marianao. Allà va visitar una família de la colònia catalana on acabava de néixer una nena, Dominga Iglesias, que anys més tard seria la seva esposa.

El 1866, tornem a trobar Donya Dominga Juera a Sant Feliu on comprà una casa situada al carrer dels Arbres, n.º 58 (43).

El matrimoni Vilar-Juera havia reunit una immensa fortuna.

«...se tenga en cuenta que amalgamando (los bienes de mi esposo) con los míos en su mayor parte he comprado las fincas que poseo en mi nombre...» (44).

(40) Arxiu de la família Pagès. Còpia de la Partida de Baptisme de Dominga Iglesias Font, Iglesia Parroquial de Quemados de Marianao. Llibre de Baptismes VI, fol. 169.

(41) A l'APC no hem trobat la partida de baptisme de Lluís Vilar y Puig. L'únic testimoni del seu origen calongí el tenim a la placa de marbre de la capella del Col·legi de les Carmelites.

(42) Testimoni de la Família Sicart.

(43) AMC Testament de Dominga Juera.

(44) Ibid.

A Sant Feliu de Guíxols, l'anomenada d'aquesta fortuna era gran. Quan Donya Dominga hi arribava era tot un aconeteixement, puix que tenia cotxe de cavalls i pagava amb or. «Semblar de casa de Donya Dominga» era sinònim de molt ric (45).

Joan Pagès treballà a casa dels seu oncle, on tenia cura dels seus cosins petits i feia d'aprenent (46). El 22 de setembre del 1859, s'enrolà com a

El calongí Joan Pagès i Valmaña i la seva esposa Dominga Iglesias i Font (Quemados de Marianao, 1861 - Calonge, 1948). (Fot. presa a l'Havana, el 20 de Març del 1883).

(45) Testimoni de Maria Bonal.

(46) Testimoni d'Annita Poch, afillada de Joan Pagès.

voluntari a les «Compañías de tiradores de Marianao» on arribà a assolir el grau d'Alferes, el 20 de març del 1881 (47). El 5 de desembre d'aquest mateix any (48) es casà amb Dominga Iglesias, malgrat l'oposició de l'avi matern de la noia, que opinava que la seva néta podia aspirar a quelcom més que a un «insurrecto» (49).

El 20 de desembre del 1882, Joan Pagès causà baixa a l'exèrcit. Després de molts esforços aconseguí convèncer la seva esposa que, venent la por, es decidí a «Cruzar el charco». Arribats a Barcelona, Joan Pagès s'establí de barber-dentista, però la seva muller no suportà la vida de la gran ciutat i ambdós es retiraren a Calonge.

Donya Dominga Juera també es caracteritzà per les obres de caritat que va fer. Segurament rebé la influència de la que seria la seva consogra: Josefa Torrent de Sicart, fundadora de les Sales d'Asil de Barcelona (50). Dominga Juera fundà també un benefici a l'Hospital de Sant Feliu de Guíxols (51).

Què va portar Dominga Juera a fundar un col·legi a Calonge? La placa de marbre de la capella del Col·legi de les Carmelites ens dóna una resposta: «en memòria dels seu dilecte espòs difunt, Josep Vilar Puig, nascut en aquesta població» (52). Però creiem que hi pot haver un altre motiu, que és la insistència de la seva parenta, Dominga Iglesias, que ens consta que, recent vinguda d'Amèrica, estava esgarriada de la manca de fe de Calonge i dels renecs dels infants (53).

(47) Arxiu Família Pagès. Hoja Biografica del Alferez Dn. Juan Pagés y Valmaña. Dada según solicitud del interesado en 21 Mayo de 1884.

(48) Archivo Parroquial de la iglesia de San Francisco Javier de los Quemados de Marianao. «Libro 4.º de matrimonios de españoles», fol. 102 n.º 277 (cf. Arxiu Família Pagès).

(49) Testimoni Annita Poch.

(50) Un fill de Josepa Torrents, Isidre de Sicart, es casà amb una filla de Dominga Juera, Dominga de la Calzada. Isidre de Sicart y de Torrents esdevingué comte de Sicart, Títol concedit el 1875 pel Papa Pius IX (testimoni de la família Sicart).

(51) *Compendio ilustrado de la Historia del Instituto* . . . , p. 268.

(52) Transcripció de la placa de marbre:

D.ª DOMINGA JUERA / PATXOT/ oriunda de Sant Feliu de Guixols / a la memòria del seu dilecte espòs difunt/ D. JOSEP VILAR PUIG / nascut en aquesta població. / Per a l'educació i la instrucció cristiana i gratuïta / de les nenes d'aquesta població. / Fundà aquest col·legi i l'encomanà a les monges Carmelites de la Caritat. / I eregí aquest magnífic / temple sent Bisbe de Girona D.D. Tomás Sivilla Gener / i rector de Calonge / D. Bartomeu Abrich Isern / Honor a Déu / El qual fou dedicat a la Santa Mare Verge / del Mont Carmel / el juliol de l'any del Senyor / 1896».

(53) Testimoni d'Annita Poch a la qual ho referí la pròpia Dominga Iglesias, la seva padrina.

Al «Compendio Ilustrado de la Historia del Instituto de RR. Carmelitas de la Caridad» (54) hi llegim:

«La instrucción y educación de las niñas pobres fue el principal objetivo que se propuso la virtuosa señora Doña Dominga Juera de Vilar, al pedir *con tanto empeño* al Instituto de Carmelitas que se instalare en aquella población *tan necesitada de educación religiosa*» (55).

Això és el que la va portar, com veurem, a comprar dues cases al carrer Major de Calonge i a cedir dues peces de terra al carrer de la Rutlla (56). Es va destinar les primeres per a col·legi de nenes, regit per les germanes, encara aleshores dites Terciàries del Carme i les segones a col·legi de nens, regit pels germans de les Escoles Cristianes.

En fer el seu darrer testament el 24 de desembre del 1895, Donya Dominga Juera va legar aquestes finques, i les que destinà a Sant Feliu de Guíxols, també per a escoles, a un patronat integrat pel:

«Muy Ilustre Sor Doctor Don Esteban Pibernat, Canónigo Lectoral de esta Santa Catedral Basílica (de Barcelona), á mi hijo Don Martin Vilar i Juera y á mi hijo político el Excmo. Sor D. Camilo Julià i Vilasendra, los quales tendran la obligación de conceder el uso gratuito de dichas fincas á los referidos Hermanos y Hermanas respectivamente para que instalen en ellas si yo no lo hubiese hecho antes las Escuelas para niños y niñas de la indicada población» (57).

El testament preveia que, en cas que els esmentats Germans o Germanes, un cop instal·lats en aquesta població,

«...no quisiesen ó no pudiesen permanecer en ella dedicados al ministerio propio de su Instituto, los referidos legatarios tendrán la obligación de conceder el uso gratuito de las mencionadas fincas á las personas que ellos consideren convenientes, á fin de que establezcan en dichos locales una escuela tambien de patronato particular para niñas y niños de la misma villa de Calonge...».

Donya Dominga posà tot seguit una altra condició, més precisa, que fou la que l'havia impulsada a fer la fundació:

(54) Op. cit. loc. cit.

(55) Ibid.

(56) AMC, Testament de Dominga Juera (vg. transcripció completa a l'apèndix documental).

(57) Ibid.

«...con la precisa condición de que la enseñanza que se dé en la indicada Escuela se halle basada en los principios de Nuestra Santa Religión Católica Apostólica y Romana...».

I preveu tanmateix que:

«...si esta condición dejase de cumplirse á juicio de los referidos legatarios podrán exigir de las personas que tuviesen á cargo dicha Escuela, el desocupo de las citadas casas y conceder á las otras personas que ellos consideren conveniente, el uso de las mismas para el objeto expresado».

Per donar compliment a aquesta voluntat, Donya Dominga féu un llegat de cent mil pessetes que havien de ser invertides en valors. Les tres quarts parts dels productes líquids d'aquests valors havien d'ésser destinades al pagament de les persones que regentessin les Escoles. L'altra quarta part quedaria com a fons de reserva per a atendre les despeses de reparació i manteniment de les esmentades finques, i per al pagament dels drets a Hisenda.

Quant al Patronat, la fundadora establí que cadascun dels seus membres havia de tenir cura de nomenar com a successor «persona de su confianza» i que, si no ho fes, els altres dos legataris que el sobrevisquessin, tenien l'obligació de nomenar-lo. Va demanar que es procurés que un dels tres legataris fos sacerdot.

«...aunque para los susodichos efectos, deban si necesario fuere, considerarle como persona laica...».

Una altra clàusula interessant és la següent:

«Si falleciese uno de los legatarios sin designar sustituto, y los otros dos sobrevivientes dejasen transcurrir el término de tres meses sin designar la persona que ha de sustituir al legatario fallecido, faculto espresamente el Excmo. é Ilustrísimo Señor Obispo de la Diócesis de Gerona, como persona laica si fuese preciso *para que haga dicho nombramiento*».

En el cas que aquelles cases no poguessin ser destinades a escoles catòliques, Donya Dominga va preveure que el producte líquid de les tres quarts parts de les esmentades cent mil pessetes es destinessin

«...á socorrer á los pobres de las citadas villas de San Feliu de Guíxols y Calonge ó á atender á las necesidades del Hospital de ambas villas, segun su prudente juicio».

I finalment diu:

«En el caso de que por cualquier ley ó superior disposición no pudiese darse cumplimiento á las disposiciones que acabo de ordenar las personas que en aquella fecha resultaren ser legata-

rios, enagenarán las fincas referidas y los valores de que he hecho mérito é invertirán su producto en las obras benéficas que ellos consideren convenientes».

Dominga Juera i Patxot, la fundadora dels col·legis de Calonge i Sant Feliu de Guíxols, morí a la seva casa de la Rambla de Santa Mònica de Barcelona (58), el 10 de novembre del 1900. La seva parenta, l'altra Dominga, la va sobreviure gairebé 50 anys, perquè morí a Calonge, el 28 de febrer de 1948.

3. PROCÉS DE LA FUNDACIÓ

3.1. LA FUNDACIÓ

El 3 d'octubre del 1894, la Superiora General de l'Institut de les Germanes Carmelites, que era la Germana Anna Soler de Santa Sabina, adreçà una instància al Bisbe de Girona tot comunicant-li:

«...el propósito de instalar una Comunidad de Hermanas de su Instituto en Calonge de esa Diócesis a petición de la piadosa Señora Da. Dominga Juera de Vilar y mediante sus buenos oficios, a fin de establecer una enseñanza que proporcione a las jóvenes de aquella población una sólida educación religiosa a la par que una esmerada instrucción (59).

Alhora li demanava que se servís designar confessors ordinaris i extraordinaris que tinguessin cura de la direcció espiritual de les Germanes que allí es designessin.

La resposta del Bisbe no es féu esperar: el 8 d'octubre del 1894, va escriure a la Superiora General:

«Accediendo con especial satisfacción a la presente instancia autorizamos la instalación de una casa de Hermanas Carmelitas de la Caridad en Calonge de Nuestra Diócesis oportunamente denos cuenta de la fecha de la instalación para los efectos consiguientes...» (60).

En una nova instància del 27 d'aquest mateix mes, la Germana Anna Soler, comunicava al Bisbe que s'havia acordat que el dia 4 de novembre següent s'instal·lés la Comunitat de Germanes a Calonge i suplicava:

(58) Arxiu Família Pagès. Esquela mortuòria de Dominga Juera de Vilar 10-XI-1900.

(59) ADG S. 420 (vg. transcripció a l'apèndix documental).

(60) Ibid.

«...se digne conceder la correspondiente autorización para hacer uso en la nueva Casa del privilegio Pontificio que nos permite erigir oratorio y conservar la Sma. Reserva...» (61).

El Dr. Bartomeu Abrich, rector de Calonge, explica en una crònica manuscrita, en el Llibre de l'Obra (62), que el dia 3 de novembre de 1894 (63) arribaren les Germanes a Calonge. La seva primera superiora fou la Mare Carme Solà de la Beata Arcàngela i les primeres religioses les Germanes Gertrudis Turró, Mercè Vidal, Milagro Piquer i Maria Gertrudis Arlandis. Foren, doncs, 5 religioses les que fundaren la Comunitat de Calonge. Aquest era el nombre ordinari de germanes, que es procurava que mai no fos inferior a quatre, per tal que no manqués la «deguda observança» (64).

Va acompanyar-les la Superiora Provincial de Barcelona, Mare Maria Pou de Sta. Faustina, amb la seva Secretària, la Mare Margarida Arolas (65) que amb els anys esdevindria Superiora General de l'Institut (66).

El dia 4, diumenge, van obrir les classes que foren: 1er. de Pàrvuls, 2on. Elemental, 3er. Superior i 4art. Planxat. El Dr. Abrich explica que les dues primeres eren «del todo gratuitas» i les altres dues «de pago» (67).

L'endemà, la Mare Maria Pou posà en coneixement del Bisbe l'arribada de les monges que havien de fundar el col·legi (68). Per cert que per primera vegada apareix el seu nom de: «Nuestra Señora del Carmen». La Superiora Provincial demana tanmateix del Bisbe que:

«...no teniendo aun elegido confesor ordinario para esta Comunidad, (...) se digne nombrar al efecto al Rector Mn. Bartolomé Abrich...» (69).

(61) Id. Loc. cit.

(62) APC Llibre de l'Obra II. Crònica escrita pel rector Mn. Bartomeu Abrich (vg. transcripció completa a l'apèndix).

(63) Encara que el rector a la seva crònica parla del dia 2, es tracta sens dubte d'una errada, perquè a la instància de la Superiora Provincial al Bisbe de Girona del 5-XI-1894 (ADG S. 420) es parla del dissabte dia 3, i el propi Dr. Abrich afirma a la mateixa crònica que les classes s'obriren l'endemà de l'arribada, dia 4.

(64) ACG, Minuta de la Mare Paula Delpuig (Cf. A. ALONSO FERNANDEZ, op. cit. p. 54 n. 87).

(65) APC, Loc. cit.

(66) La Mare Margarida Arolas de Sant Dionís fou, en efecte, la 4.ª Superiora General de l'Institut del 1901 al 1923 (Cf. *Compendio Ilustrado de la Historia del Instituto de RR. Carmelitas de la Caridad*, Vic, 1926 pp. 102-104).

(67) APC, Loc. cit.

(68) ADG S. 420.

(69) Ibid.

Cal dir que el Dr. Abrich era novell en el poble, perquè acabava de prendre possessió de la Rectoria. Ho havia fet el dia 4, el mateix diumenge que les monges obriren les classes (70)

3.2. L'ORATORI

El 21 de novembre de 1894 la Superiora de Calonge comunicà al Bisbe que l'altar de l'oratori del Col·legi ja estava arreglat i li demanava que autoritzés al Rector per beneir-lo i deixar-hi la Reserva, tot manifestant que:

«...lo deseamos vivamente para poder tener el consuelo de visitar al Señor muchas veces y honrarle en esta pobre casa en cuanto podrá hacerlo esta pequeña Comunidad...» (71).

Tres dies després, Ramon Font, Vicari General de la Diòcesi, s'adreçà al rector de Calonge, tot demanant-li que visités l'Oratori privat de les Germanes, que informés si reunia les condicions necessàries i que afegís si podia celebrar-s'hi missa «lo menos un dia de cada semana» (72).

Mn Bartomeu respongué el 13 de desembre tot informant que:

«El local de referencia está convenientemente separado de todo uso profano y doméstico, decorado y provisto de ornamentos de todos los colores litúrgicos (menos morado, de que en breve se proveerá y verde), de vasos sagrados y demás objetos necesarios para la celebración de la Santa Misa.

El consabido local está igualmente provisto de tabernáculo para la reserva del Smo. Sacramento, arreglado conforme a las prescripciones litúrgicas de copón bendecido y lámpara.

Y por último me cumple manifestar a V.S. que las atenciones de parroquia permitirán celebrar la Santa Misa en dicho oratorio, por lo menos una vez en cada semana» (73).

Finalment el dia 20 de desembre, el Bisbe Tomàs Sivilla concedí que pogués celebrar-se missa a l'esmentat Oratori i tenir-hi reservat el Santíssim.

«...debiendo al efecto celebrarse en el mismo a lo menos un dia de cada semana la santa misa, arder dia y noche delante del Tabernáculo la lámpara y observarse los demás requisitos pres-

(70) APC op. cit.

(71) ADG S. 420.

(72) Ibid.

(73) Ibid.

critos por el ritual romano, quedado en todo salvo los derechos parroquiales» (74).

3.3. L'AMPLIACIÓ

La crònica del Dr. Abrich segueix explicant sobre el Col·legi de les Carmelites que:

«A pesar de la oposición y guerra que desde luego se hizo a este Colegio (...) por los masones, librepensadores y toda clase de impíos que constituyen la mayoría de la población, fué acreditándose cada día más y las alumnas fueron aumentando de tal manera que en el verano próximo (1895) eran insuficientes los locales...» (75).

El text en qüestió deixa traslluir la mala maror anticlerical de la població (76): A les eleccions del 1893 el republicanisme federal havia guanyat a Calonge per un marge ampli i era una opció política de clares connotacions anticlericals. Pel març del 1895, després d'una predicació a l'església de Sant Martí, hi hagué un avalot (77).

Però, com escriu el rector, aquest clima no va ser obstacle pel creixement de l'esmentat col·legi religiós. Donya Dominga Juera el visità l'estiu del 1895 i

«...quedó sumamente complacida del aprovechamiento de las alumnas en letras, labores y doctrina cristiana así como de las superiores aptitudes que para sus diversos cargos revelaban las Hermanas: y haciéndose cargo de la insuficiencia del local ya en el presente, ya por el aumento de alumnas que podía fundadamente esperarse, determinó el ensanche del Colegio» (78).

L'ampliació, doncs, apareix lligada també a la voluntat de la fundadora, la qual

«...para esto encargó al fervoroso y desinteresado cristiano é inteligente y activo Maestro de Obras, Don Pedro Pascual y Bagué, natural de S. Feliu de Guíxols la realización de dicho ensanche» (79).

(74) Ibid.

(75) APC Loc. cit. (vg. transcripció completa a l'apèndix documental).

(76) Per una aproximació a l'anticlericalisme de Calonge vegeu J. AYMAR *Els Secrets de sa Bardissa*, pp. 73-101.

(77) Op. cit. pp. 84-86.

(78) APC Loc. cit.

(79) Ibid.

La profussió d'elogis fa pensar que probablement l'esmentat mestre d'obres (80) va exercir el seu treball, renunciant a percebre honoraris.

I continua la crònica dient:

«A este fin fueron compradas las dos casas números 27 y 29 contiguas a la primera, con cuyos terrenos y una pequeña parcela del jardín rectoral, cedido por el párroco D. Bartolomé

Façana principal del Col·legi i la Capella, des del carrer Major. La part més antiga correspon a la casa assenyalada amb el n.º 25 (A). L'ampliació (B) i la Capella (C) són obra de Pere Pascual. (Fot. N. Subirana).

Façana posterior del Col·legi que dona al carrer de l'Aiguamoix, avui d'Anselm Clavé. (Fot. N. Subirana).

(80) De Pere Pascual en coneixem una altra obra que realitzà amb l'arquitecte Pere Garcia Fària i és el projecte de clavegueres que realitzaren per a la vila de Gràcia i que s'inagurà el 26 de juny del 1887, tot inspirant-se amb el traçat que hi havia a Barcelona (Cf. F. CARRERAS Y CANDI, *Geografia General de Catalunya*, vol. IV, n. 2625). També el trobem citat quan va impugnar el pla general presentat per l'arquitecte Guitart (Cf. L. ESTEVA, *Actuació de l'Arquitecte Guitart a Sant Feliu de Guíxols*, «Estudis sobre temes Guixolencs». Publicacions del Museu Municipal de Sant Feliu de Guíxols, 1980, pp. 45-48. n. 76.

Abrich, hubo espacio suficiente para el ensanche proyectado. Comenzáronse las obras en 6 Noviembre de 1895 . . . » (81).

Ambdues cases foren comprades per la pròpia Dominga Juera. La n.º 27 a Miquel Roig i Gispert i era de reduïdes dimensions (82). La n.º 29, propietat d'Emili Vilà i Roura, tenia planta baixa i dos pisos. La venda es formalitzà el 18 de novembre d'aquell mateix any (83). Per a l'ampliació va caldre enderrocar les dues cases esmentades, tot aprofitant probablement les pedres de les façanes alineades amb la del n.º 25 que subsistí. La porta d'aquesta última fou tapiada bo i mantenint, però, l'arc de pedra amb el nom del Col·legi. En el seu lloc s'hi obrí una finestra per a donar llum al locutori. A la façana de la casa següent es va obrir la porta principal i un ull de bou. En el solar que havia servit de pati durant el curs 1894-95, s'hi alçà l'edifici de les classes (84).

L'ampliació era també l'avinentesa propícia per a la construcció d'una capella, i així ho demanà el rector al Bisbe, en representació de Da. Dominga, el 25 d'abril del 1895:

« . . . a fin de que las Hermanas que dirigen dicho establecimiento puedan con más facilidad y más seguro fruto acostumbrar sus alumnas a las prácticas de religión, esperándose de ello mayor gloria de Dios y mas bien para las almas, desea dotar á dicho colegio de una capilla pública, cuyos planos se acompañan, y para cuya erección humilde y confiadamente Suplica a V.E. se digne conceder su beneplácito y aprobación canónica . . . » (85).

Quatre dies després, el Bisbe signà l'autorització corresponent.

3.4. LA BENEDICCIÓ DE LA CAMPANA

Quan les obres de la capella ja eren avançades, sorgí una qüestió important: la campana.

A la casa rectoral contigua n'hi havia una d'amagada que, per referències, havia pertangut a l'antic Hospital de Calonge (86). Era una campana

(81) APC Loc. cit.

(82) Registre de la Propietat de la Bisbal. T. 922-65. Finca n.º 420.

(83) Escriptura de venda perpètua autoritzada per Josep Bellido i Mascias, Notari de Palamós (Cf. Test. de Dominga Juera).

(84) ADG S. 420.

(85) Ibid.

(86) APC Llibre de Baptismes n.º XIII, nota marginal i ADG S. 420. Carta de Mn. Bartomeu Abrich al Bisbe (3-V-1896).

de dimesions regulars i so lleugerament estrident que portava inscrita la data 1679 i que estava dedicada, com la capella de l'Hospital, a Sant Joan Baptista. Hom la va demanar al rector Mn. Bartomeu Abrich i, aquest, el 3 de maig del 1896 escriví un ofici al Bisbe dient-li que no veia cap inconvenient en l'esmentada cessió, ans el contrari, creia:

«...ser este un acto recomendable, por darse así una prueba de agradecimiento por su munificencia a la insigne bienechora Da. Dominga Joera (sic) de Vilar...» (87).

El Bisbe, per decret del 20 de maig del 1896, autoritzà l'ús de l'esmentada campana tot prevenint:

«...que la propia campana se bendiga «ad Cautelam» para cuya bendición, que se verificara en la forma prescrita en el ritual mayor de la diócesis, subdelegamos al párroco recurrente» (88).

Així fou batejada l'antiga campana amb els noms de Joana, Maria i Lluïsa (89). Fou la veu pública del Col·legi fins que en el decurs de la Guerra Civil va ser traslladada al campanar de la Parròquia de Sant Martí per a tocar a peix, on roman en l'actualitat.

3.5. LA CARTA DE CARME SOLÀ

El 10 de juliol del 1896, quant les obres ja eren molt avançades, i la capella estava a punt d'inagurar-se, la Superiora de Calonge escriví una sucosa carta al seu cosí, el prevere Ramon Font, en la qual li manifestà:

«No dudo está enterado de la nueva Iglesia y Colegio que nos ha hecho construir Da. Dominga y que la Capilla se inaugura el 15 del que cursa: pues bien, yo pensaba que no pudiendo asistir el Sr. Obispo, mandaria un delegado, y que este seria mi querido primo, y como acabo de recibir carta del Sr. Obispo y no habla de nada será que el párroco de esta no le hablaria de que viniese ninguno para la bendición de la bonita Yglesia (sic)» (90).

Probablement Mn. Bartomeu, vinculat des del principi amb el nou Col·legi volgué assumir personalment la delegació del Bisbe. També és

(87) ADG Loc. cit.

(88) Ibid. Resposta del Bisbe. Aquesta prevenció «ad cautelam» devia ser per si ja hagués estat batejada.

(89) APC Loc. cit.

(90) ADG S. 420 Carta de Carme Solà a Ramon Font (10-VII-1896) (vg. transcripció completa a l'apèndix).

possible que el prelat fos reticent a venir en persona a Calonge, o a enviar-hi altre delegat de major categoria que el rector, atès el clima de tensió que regnava al poble. El novenari de Quaresma d'aquell mateix any s'havia hagut de fer amb la vigilància d'una parella de la Guàrdia Civil (91).

La Superiora aprofità l'ocasió per a convidar a Ramon Font a la benedicció, alhora que manifestà una certa solitud personal i la necessitat de confiar-se en algú.

«...espero de su bondad se dignará asistir, no puede figurarse cuanto lo deseo para tener el gusto de hablar con una persona de su confianza, aquí estoy faltada de esto, que toda persona necesita...» (92).

Aquestes paraules de Carme Solà deixen entreveure, si no una reticència, sí almenys, una certa indiferència respecte al rector que, recordem-ho, era el seu confessor.

A la carta es donen també dades sobre l'alumnat del col·legi i l'acollida de la població.

«El Colegio, a Dios gracias, sigue bien, asistiendo a el 143 niñas muy contentas, además **la población nos quiere en general y nos ha tomado cariño**» (93).

Ens sembla important fer aquesta remarca en contrast amb la «oposición y guerra» de la majoria de la població a la qual es referia Mn. Bartomeu i que hem citat anteriorment. De tota manera, malgrat la bona acollida general, Carme Solà acaba en unes remarques significatives sobre la situació de la població.

«Haga el Señor podamos hacer mucho fruto en estas criaturas que un día serán madres y de estas puede esperarse el cambio de esta pobre población tan faltada de fe ¡Cuántas hazañas de cafres podré esplicarle (sic) el día que tenga el gusto de verle...!» (94).

3.6. LA BENEDICCIÓN DE LA CAPELLA

El dimecres, 15 de juliol del 1896, vigília de la Mare de Déu del

(91) APC *LLibre de l'Obra* II (1896) (Cf. J. AYMAR, *Els secrets de sa Bardissa*, pp. 86-87)

(92) ADG S. 420 Op. cit.

(93) Ibid.

(94) Ibid.

Carme, va ser solemnement beneïda la nova capella (95) per part del rector que havia estat delegat pel Bisbe (96). Mn. Bartomeu fou assistit pels seus coadjutors Mn. Pere Lacosta i Mn. Pere Costa, per Mn. Narcís Molla de Calonge; per Mn. Ferran Jordà ex-coadjutor, Mn. Jaume Prats ex-ecònom i Mn. Fèlix Paradedà ecònom de Palamós. Tot seguit, el rector va celebrar una missa solemne a l'altar de la nova capella.

«...ejecutando las partes de música y canto Has. del propio Instituto. Predicó al ofertorio un elocuente sermón el Rdo. D. Agustín Maymí y Calvet, catedrático de Filosofía del seminario de Gerona. Terminado el oficio se cantó por las mismas Has. un solemne “Te Deum”» (97).

Mn. Bartomeu segueix amb la relació de persones que assistiren a l'esmentada inauguració:

«...la Sra. Fundadora, Da. Dominga Juera, Vda. de Vilar, sus hijos Don Juan, Doña Rosa y Doña Josefa, hijo político Don Camilo Juliá, nietas Doña Josefina y Don Javier Juliá...» (98).

I, en adreçar-se al Bisbe per a comunicar-li com havia discorregut la benedicció, li fa saber que:

«...previamente invitados el Ayuntamiento y el Juzgado, asistieron en corporación a dichos actos...» (99).

També hi assistiren el mestre d'obres, els Germans de les Escoles Cristianes, les Carmelites de Palamós i Sant Feliu i nombrós públic «de todas las clases sociales» (100) que omplí l'església i les tribunes (101).

4. ELS ANYS DE L'ANTICLERICALISME (1896 - 1902)

La comunitat de Carmelites de Calonge va viure els seus primers anys d'estada a la Vila enmig d'un clima de marcat anticlericalisme que va culminar amb els fets de la Setmana Tràgica, el juliol del 1909.

El desembre de 1896 hi hagué un atemptat —frustrat— contra el rector Mn. Bartomeu Abrich (102). Quan aquest anava a missa primera, algú

(95) APC *Llibre de l'Obra* II i ADG S. 420.

(96) La delegació havia estat feta el dia 9 d'aquell mes. (Cf. ADG S. 420. Carta de Mn. Bartomeu Abrich al Bisbe, el 28-VII-1896).

(97) APC Loc cit.

(98) Ibid.

(99) ADG Loc. cit.

(100) Ibid.

(101) APC Loc. cit.

(102) L'atemptat del rector es troba explicat per ell mateix al *Llibre de l'Obra* II, amb el títol «Atentado sacrilego» (Cf. J. AYMAR, *Els secrets de sa Bardissa* pp. 87-88).

disparà contra ell. El tret no va eixampar-lo, però, com es pot suposar, l'esglai del rector va ser notable. Indignat davant del silenci i la passivitat de les autoritats i amb la por que un segon intent pogués reeixir, Mn. Bartomeu Abrich va fugir de la població (103).

L'autorització per a posar el via crucis a la capella de les Carmelites, que el 3 d'agost del 1898 la Mare Carme Solà, superiora de Calonge,

Altar de la Capella del Col·legi de les GG. CC., guarnit per al Mes de Maria. Era fet de fusta amb aplicacions daurades. El presidia la Mare de Déu del Carme que estava flanquejada per les imatges de Sant Josep i Sant Antoni, abat. El mes de maig, era costum de posar sobre les grades de l'altar una Mare de Déu vestida amb robes i sota un dosser adornat amb estels. (Fot. Pere Oliver).

(103) ADG. Correspondència parroquial vària.

demanà al Bisbe Sivilla (104), és una mena de símbol del via crucis històric que havia de passar el clergat de la població.

El 19 de juny del 1899, el nou regent, Mn. Ferran Jordà, va escriure una carta al Dr. Rafel Hortal, Vicari General de la diòcesi (105). En ella l'informà que, degut a una llarga malura d'estómac, els metges li havien aconsellat que «pasara una larga temporada en países montañosos y de buenas aguas». I li demanava que li fos permès absentar-se de la parròquia des de primers de juliol fins a mitjans d'agost (106).

Sembla que el rector ja li ho havia comunicat al Vicari General, verbalment. Aquest, en principi, no hi posà inconvenient, però després, en una carta del 26 de juny, li demanà que proposés un altre sacerdot per a reemplaçar-lo durant la seva absència. El rector, queixós, li tornà a escriure (107) i li digué que:

«...por considerar a los coadjutores suficientemente capaces para todo cuanto pudiese ocurrir, no he hecho diligencias para encontrar sacerdote alguno que me sustituya, lo que me parece algo difícil hallarlo aun despues de hacerlas, ya por no encontrar tan solo uno que voluntariamente se preste á residir en esta mas de veinticuatro horas a no ser por obediencia, atendida la mala fama (bien adquirida) que gozan los de esta población, ya por tener que remunerarle dicho sacrificio en caso de encontrarle, pues sea dicha la verdad, que en el tiempo de residencia que llevo en esta, unicamente he aorrado (sic) una completa quebranta dura de mi salud, paciencia y Dios lo bendiga» (108).

De tota manera el regent diu que està:

«Dispuesto a catar (sic) en todas ocasiones la mas minima indicación del Superior...» (109).

I malgrat el consell dels metges, diu que se sacrificarà quinze dies o tres setmanes.

«...respecto al confesar las Hermanas, toda vez que consideran a los coadjutores con pocos años de servicio para dicho

(104) ADG. Instància de la Mare Carme Solà al Bisbe el 3-VIII-1898 amb autorització del dia 8.

(105) ADG, Carta de Ferran Jordà pvre. el Dr. Rafael Hortal, el 19-VI-1899 (noti's que la data està equivocada a la carta, ja que posa 19 de juliol).

(106) Ibid.

(107) ADG Carta de Ferran Jordà pvre. a Rafel Hortal, el 29-VII-1899.

(108) Ibid.

(109) Ibid.

cargo, me parece y me lo prometo que no tendrá inconveniente el confesor extraordinario Rdo. Paradedá cura párroco de Palamós, en venir á esta para desempeñar el cargo de confesor ordinario durante mi ausencia, si á S.E.I. bien le place» (110).

Per referències documentals indirectes (111), sabem que el 1900 hi hagué a Calonge un nou atemptat, aquesta vegada contra la vida de Mn. Falcó.

El 14 d'abril de l'any següent, Mn. Ferran Jordà s'adreçava novament al Dr. Hortal (112). Aquesta carta permet entrellucar els moments de tensió que travessava el poble.

«...el Sr. Alcalde se fue personalmente con el Sr. Gobernador de la Provincia para presentar la dimisión que no le fue admitida, volviéndose con un palmo de narices, intentando al llegar en esta desprenderse del mando para confiarlo al Cabo de la Guardia-Civil de esta localidad (sic), eso son rumores, lo cierto es que se ha prevenido que los establecimientos públicos estén cerrados bastante temprano en comparación de antes, no se á instancias de que autoridad» (113).

I fa tot seguit una referència a l'atemptat contra Mn. Falcó esdevingut l'any anterior.

«Otro de los rumores que es comentado á su gusto por los desapiadados habitantes de esta, es aquello de lo que ya puse a su conocimiento, respeto (sic) lo ocurrido con el celoso y digno sacerdote Rdo. Falcó, lo que le tiene muy fastidiado» (114).

Aquesta carta conté també una interessant referència a l'ambient anticlerical de la població:

«...lo que será mañana Dios lo sabe, mucho hay que temer para nosotros y orden público, si llega á esta villa, como ha llegado a S. Feliu de Guíxols el *erege* (sic) y *apostata* Pey y Ordeix, pues estiende (sic) su campaña desmoralizadora hasta en los centros federales de esta comarca, diciendoles sobre el clericalismo lo que no se atrevió decir a sus arengador (sic)

(110) Ibid.

(111) ADG Carta de Ferran Jordà pvre. al Dr. Hortal, el 14-IV-1901 i al Bisbe de Girona el 27-V-1901.

(112) ADG Carta de Mn. Ferran Jordà al Dr. Hortal, el 14-I-1901.

(113) Ibid.

(114) Ibid.

Volter (sic), le acompanyan dos ó tres de sus secuaces entre otros el ex P. Longás . . . » (115).

Les arengues de Segimon Pey i Ordeix (1867-1935), un clergue que havia estat integrista furibund i que després es va dedicar a organitzar campanyes d'escàndol contra la pròpia clerecia, havien tingut bona acollida a Calonge. Mn. Ferran es preguntava:

« . . . en virtud de la ferveencia que ya sin oirle reina entre los calonginos (sic) cual será cuando le hayan oído?; y en caso que venga cual deberá ser nuestro procedimiento si intenta celebrar misa, como lo ha hecho en otras poblaciones, exhibiendo las competentes licencias? (116).

A tres quarts de quatre de la matinada del dia 25 de maig del 1901, es va sentir «una formidable detonación que ocasionó el terror y espanto a los habitantes del vecindario» (117). Fetes les diligències oportunes es va trobar un esboranc d'un metre quadrat, aproximadament, a la teulada de la casa n.º 3 del carrer Major (l'antiga casa del senyor del Mal Ús (118), que era contigua a la rectoria i molt propera, per tant, al Col·legi de les Carmelites. Les teules havien quedat triturades i esparses a una distància de cent metres. Es va deduir que es tractava d'un petard de dinamita:

«El motivo final impulsivo del criminal, no fue sin duda perjudicar ni el propietario ni la casa en donde estalló, pues él no vive en ella y esta, está deshabitada, sirviendo sus bajos para depósito de carbón; sino que fue sin la menor duda tirado a la casa rectoral . . . » (119).

És ben curiós que Mn. Ferran assenyali com a precedent d'aquest atemptat que:

« . . . desde la representación en el teatro de esta villa de la mahadada (sic) *Electra* ha subido sobre toda ponderación el odio a los curas, monjas y a todo lo que sabe a religión . . . » (120).

L'esmentat atemptat, com els dos anteriors, segons aquesta carta fou atribuït a «un tal Montaner, soltero, de treinta años de edad de antecedentes perversos y criminales».

(115) Ibid.

(116) Ibid.

(117) ADG Carta de Mn. Ferran Jordà al Bisbe de Girona, el 27-V-1901.

(118) Era l'antiga casa del Batlle de Sac (Cf. P. CANER i LL. VILAR, *Castells i cases fortificades de Calonge*. Anals de l'IEG vol. XXIII 1976-77 pp. 317-318.

(119) ADG Ibid.

(120) Ibid.

El rector es mostrà desconfiat referent a l'activitat de recerca dels culpables per part de l'autoritat.

«...temo con fundamento sea solo aparente dicha actividad pues asi lo demuestran al perpetrarse los actos criminales arriba relatados cometidos en los años 1896 y 1900» (121).

I acaba demanant al Bisbe:

«Un pronto traslado para poner a salvo sus vidas y egercer (sic) su ministerio con mucho mas fruto que en esta población de Calonge, sobre la que como pueblo deicida que es, pesa la mano justiciera y airada de todo un Dios» (122).

Aquesta remarca final tan pintoresca i exagerada (extrapolar la responsabilitat d'un atemptat ben concret a tota la població i identificar —encara que sovint es donés— anticlericalisme amb antiteisme) ha de ser judicada amb benignitat atès l'explicable nerviosisme de Mn. Ferran.

El 25 d'octubre del 1902 a la mateixa hora que en l'anterior ocasió esclatà un altre petard, aquesta vegada, sobre la mateixa casa rectoral, amb l'esglai corresponent dels capellans, i de les monges de la casa veïna (123).

En aquesta ocasió el Bisbe va adreçar-se al Governador Civil de Girona.

«Este es el cuarto atentado que se ha cometido en aquella población contra el clero parroquial de la misma. Espero que se servira Vd. disponer lo oportuno para la represión de hechos tan criminales, evitandose el disgusto de haber de retirar de aquella parroquia el clero destinado al servicio de la misma» (124).

El Governador Civil, Joan de la Mata Dacate, s'adreçà immediatament (125) al bisbe tot qualificant l'acte de «bárbaro atropello», tot assegurant-li que:

«...por mi parte no escasearán los medios de que dispone mi autoridad, no solo para reprimir hecho tan criminoso sino también para restablecer la tranquilidad y sosiego de todo aquel vecindario...».

El 30 d'octubre de 1902 l'ecònom Mn. Miquel Serra davant del con-

(121) Ibid.

(122) Ibid.

(123) ADG Telegrama de Mn. Miquel Serra a la Secretaria de Cambra: «Hoy a las 3.45 minutos estalló petardo casa / rectoral encima boquete tejado susto correspondiente».

(124) ADG Ofici del Bisbe de Girona al Governador Civil el 25-X-1902.

(125) ADG Ofici del Governador Civil al Bisbe de Girona el 26-X-1902.

tinu perill «y el abatimiento de ánimo en que deja la repetición de los atentados contra los habitantes de esta casa rectoral . . .» demanà al Bisbe la deguda autorització per a poder marxar del poble (126).

No obstant això, aquesta autorització no fou atorgada. Mn. Miquel Serra i el Batlle de Calonge anaren a Girona i aquest s'entrevistà amb el Governador. De tornada a Calonge, el Batlle explicà al rector l'entrevista.

Les sospites del Batlle anaven adreçades cap a un tal Garcia, que vivia « . . . amancebado y que habia amenazado a su manceba por haberle despedido de su compañía» (127).

Naturalment Mn. Serra no va admetre aquesta versió.

Sembla que tot plegat ens hagi allunyat del fil de la nostra història de les Germanes Carmelites. Cal dir que encara que els atemptats no foren expressament adreçats a elles, sinó al clergat de la parròquia, prou que les monges degueren patir del clima advers! D'una banda, per la proximitat física dels atemptats de 1901 i 1902. D'una altra banda perquè els odis s'adreçaven a la religió que elles ensenyaven i a les persones dels seus confessors (128).

Una altre de les fundacions de Dominga Juera fou aquest "Colegio San Martín". (Fot. Pere Oliver).

(126) Ofici de Mn. Miquel Serra al Bisbe de Girona el 30-X-1902.

(127) ADG Carta de Mn. Miquel Serra al Bisbe de Girona 5-XI-1902.

(128) Mn. Ferran Jordà havia estat facultat per a confessar les monges en el decurs de dos triennis consecutius (Cf. ADG Ofici de la Germana Carme Solà al Bisbe Sivilla, el 14-XII-1900).

5. LA «SETMANA TRÀGICA» (129)

A Barcelona, el dilluns dia 26 de juliol hi hagué vaga general. L'endemà començaren a flamejar els convents, s'alçaren barricades i s'inicià la lluita pels carrers (130). A Calonge els aldarulls no van trigar gaire a començar. Els trobem explicats per testimonis presencials:

Era el dimecres 28 de juliol del 1909, vigília de Sant Eugeni, data en la qual se celebrava la Festa Major d'estiu a Calonge (131). A la Plaça Major hi havia alguns venedors. Com cada dia cap a dos quarts de nou, les nenes s'adreçaven al col·legi de les «Hermanes». Quan arribaren davant la seva porta, hi trobaren ple de gent. Un home les féu tornar a casa dient-los que no hi havia classe. Creixia l'enrenou. Hom conta que a la plaça s'enfrontaren dos grups, un d'incendiàris disposats a cremar l'església i l'altre dels qui intentaven dissuadir-los. Un d'aquests cridà ben fort: «la persona que fa això no té seny ni vergonya!». Un altre dels exaltats li preguntà: «Ho tens per dit això?». El primer li respongué: «Sí!». I ambdós grups començaren a agredir-se (132).

Mentrestant les monges havien marxat precipitadament.

Sembla que un grup d'incendiàris intentà calar foc al Col·legi, però en Lluís Isern, que tenia una botiga de bacallà al carrer de la Barrera, els va dissuadir pel greu perill de propagació de l'incendi a les cases veïnes que hauria pogut tenir conseqüències catastròfiques (133). Davant d'això optaren per la destrucció pura i simple.

Pel balcó dels carrer Major anaven llençant els plats, la roba, el mobiliari, àdhuc els matalassos de les monges i els anaven apilant enmig del carrer Major, davant d'una multitud embadalida.

Les reaccions foren diverses. Conten que un infant intentà prendre quelcom i el seu pare, agafant-lo per l'orella l'obligà a retornar-ho a la pila (134). D'altres, en canvi (alguns de famílies d'anomenada) requisaren coses: «No tot es va perdre per a tothom . . .» (135).

(129) Per la Setmana Tràgica i els fets de Calonge vegi's J.C. ULLMAN, *La Semana Trágica. Estudio sobre las causas socioeconómicas del anticlericalismo en España* (1898-1912). Barcelona (1972), esp. p. 578 n. 74. (Cf. J. AYMAR, *Els secrets de sa Bardissa* pp. 90-93).

(130) F.SOLDEVILA, *Història dels Catalans*, Barcelona, 1970, vol. V pp. 3011-3032.

(131) J.AYMAR, *L'Església Parroquial de Sant Martí de Calonge*, pp. 28-29.

(132) Contat per Maria Avellí, testimoni ocular.

(133) J.AYMAR, *Els secrets de sa Bardissa*, loc. cit.

(134) Testimoni de Maria Isern que ho sabia pel seu pare Lluís Isern i Darnaculleta, testimoni ocular.

(135) Testimoni Maria Avellí i Anna Poch.

Els destructors entraren a la capella i, al crit de «visca la llibertat» (136), van fer caure les imatges. Encara hom recorda (137) com les arrosse-gaven carrer Major avall per portar-les, amb les altres restes, al convent dels Germans de les Escoles Cristianes. Donya Dominga Iglesias des del seu balcó de la plaça Major cridava, amb el seu accent cubà: «¡¡—Ay pobrecitas, pobrecitas!!» (138).

Tot es va portar al convent i, com que aquest sí que estava isolat i allunyat del casc urbà, es va procedir a la seva crema (139). La pira no prenia i un personatge geperut va aconsellar als incendiaris que fessin un forat al sostre perquè tingués major tiratge. Així ho feren (140) i les flames assoliren grans proporcions.

Ben de matí les monges havien fugit, vestides «de dona», «amb sac i

Grup d'alumnes del Col·legi de les GG. CC. vers l'any 1908.

(136) APC «Suscripció oberta per arreglar el Col·legi de Ntra. Sra. del Carme destruït y cremat al crit de visca la llibertat en 28 Juliol de 1909», Lligall s/n.

(137) Ciseta Castelló, testimoni presencial.

(138) Ibid.

(139) J. AYMAR, op. cit.

(140) Testimoni Lluís Mont.

faldilles i un mocador al cap», segons l'expressió popular. Un servent de can Pepe Bou n'acompanyà algunes, entre elles la Superiora, fins al mas Sabater, a les afores del poble. Mentre eren allà, els arribà la notícia de la fogarada de Calonge. El propietari del mas Sabater, Josep Massich i Masferrer, les va fer sortir per darrera i les portà fins a can Radó, on vivia el seu cosí Feliu Joanals i Vilar, home molt religiós (141).

Després les van portar a can Cabré, camí de can Torroella de Fitor. Tant en Massich com en Joanals contaven l'anècdota següent: En una parada que feren pel camí per reposar, en Massich va dir-los: «Vostès van molt descuidades i molt refiades». I la Superiora, que era Paula Turró de Santa Gertrudis, com a resposta es va treure, de sota la faldilla, un revòlver tot dient: «No anem descuidades, que anem ben previngudes» (142).

Les altres monges, entre elles la germana Milagro Piquer, s'amagaren a casa la seva protectora, Dominga Iglesias. Aquesta demanà al marit de la seva serventa, en Martí Poch, que les fes sortir del poble. Juntament amb l'Enric «Moixí» van acompanyar-les fins el Coll de la Ganga. Conten que pel camí trobaren alguns incendiàries que els deturaren i els preguntaren: «On aneu amb aquestes?» I en Martí Poch els esquivà: «Anem allà on ens convé» (143), i tiraren dret. També conten que després la «Hermana Milagros» sempre deia a en Martí Poch, home allunyat de les pràctiques religioses: «Martí, tu no et pots condemnar!, amb el que vas fer per a nosaltres!» (144).

Segons el *Llibre de l'Obra* de la parròquia de Sant Martí, el rector d'aleshores, Mn. Miquel Serra, que havia començat a fruir dels «efectes de l'enseyança religiosa creada pel Rvd. Abrich» i que l'havia acompanyada «amb el seu zel i treball (...) pogué veure un renaixement de la parròquia» que els fets de juliol del 1909 «van estroncar bruscament i com un flagell (...)». Hom diu que del sentiment d'això i dels seus efectes en va morir» (145).

6. LA RESTAURACIÓ DEL 1910

L'estroncament, però, havia de durar poc. Da. Dominga Iglesias, que

(141) Testimoni Mercè Massich que ho sabia pels seus avis, Josep Massich i Feliu Joanals, protectors de les monges.

(142) Ibid.

(143) Testimoni d'Anna Poch, afillada de Dominga Iglesias.

(144) Ibid.

(145) APC *Llibre de l'Obra*, II. «Nota dels Sacristans (sic) i Rectors».

s'estava construint una nova casa a Calonge, va dir que no volia viure al poble si no retornaven les monges (146). Ella mateixa, acompanyada de Donya Elisa Sabater van anar a Vic per a gestionar la tornada. Sembla que al principi les Carmelites es mostraren reticents a tornar.

«...pero las repetidas instancias del vecindario, que protestaba no haber tenido intervención en los desmanes cometidos **por gente advenediza y enemiga del pueblo**, hizo que la Dirección del Instituto tomase otra vez a su cargo la misión de instruir a las niñas que acuden en buen número a las tres clases o grados, ya gratuitamente, ya con módica retribución...» (147).

Consta documentalment que es va obrir una subscripció pública per a restaurar el Col·legi (148). I el mes de gener del 1910 les monges ja tornaren a ser a Calonge (149). La nova superiora fou Francesca Abadal de Nostra Senyora del Roser. El 1911 Joan Pagès i Dominga Iglesias pogueren enllestir la seva casa bastida d'un elegant modernisme. Començava una nova etapa.

7. APENDIX

7.1. ALGUNES MONGES

7.1.1. *La mare Annita*

Es deia Anna Pagès i era filla de Berga, de família benestant. En entrar a la congregació Carmelitana, afegí al seu nom «de la Nativitat».

A la dècada dels vint ingressà al Col·legi de Calonge, on s'ocupà de la classe «de pago».

Era molt amiga de la Superiora, la Mare Elionor (Leonor) Gassó i Segura (1894-1926). Quan aquesta morí, prematurament, la germana Annita ocupà el càrrec de Superiora (150).

Sabia molt de pintar i a les tardes n'ensenyava. Per encàrrec de Mn. Josep Esparch (regent de la Parròquia del 1919 al 1927) va pintar la imatge

(146) Testimoni d'Anna Poch.

(147) Cf. *Compendio Ilustrado del Instituto* p. 268.

(148) APC «Suscripció oberta per arreglar el Col·legi...».

(149) Això es desprèn de la llibreta de despeses per a l'educació de Júlia Avellí, afillada de Donya Dominga Iglesias («Gastos de la Educación de mi ahijada Julia»). Arxiu família Pagès.

(150) Testimoni de Maria Avellí.

de la Puríssima de l'església de Sant Martí que havia quedat molt ennegrida pel fum dels ciris. Hom diu que la va pintar tan blanca i ensucrada que més que Verge semblava de la «belle époque» (151).

La mare Annita Pagès tenia unes faccions difícils i era geniüda, però es feia estimar. Quan va marxar a Berga, les alumnes li van regalar una imatge de la Verge nena (la «Nena Maria») que encara es conserva al col·legi.

El 1940, quan retornà la comunitat, exercí de nou, durant poc temps, el càrrec de Superiora.

Una de les excursions organitzades pel Col·legi a Torre Valentina. (Fot. "Pascalet").

7.1.2. La «Hermana» Milagros

Una de les figures més vinculades al col·legi de les Carmelites de Calonge i més present en el record de molts calongines fou, sens dubte, la Germana Milagro(s) Piquer (1870-1955).

L'«Hermana Milagro(s)», com la coneixíem popularment, que en realitat es deia Carme, era valenciana. Recordem que havia estat una de les monges fundadores. El seu temperament afable i la seva vocació envers

(151) J. AYMAR, *L'Església Parroquial de Sant Martí de Calonge*, p. 169 i n. 188.

les criatures més petites, va fer que, durant tots els seus gairebé seixanta anys de tasca docent al Col·legi, els dedicés als nens i nenes petits. Va ensenyar a llegir i a escriure tres generacions. Mai no arribà a perdre el seu accent valencià i és curiós constatar que la mainada que es formà amb ella, aprengué a llegir amb aquest deix característic.

Prova del molt que va estimar Calonge és que tant després del 1909 com del 1936 va demanar per tornar al Col·legi.

El juliol d'aquest últim any, l'alcalde Nisu Vila, al qual ella coneixia de petit, en va tenir cura i va oferir-li totes les garanties. Conten que mentre va durar l'enfrontament bèl·lic, va estar-se a l'Hospital de Sant Feliu de Guíxols i una família que va anar, a peu, a veure-la, en preguntar-li si acabada la guerra tornaria ella al poble, els respongué: «És clar que sí! La gent de Calonge no és dolenta» (152). I, en efecte, va tornar.

El setembre del 1944, en escaure's les seves noces d'or docents, tot coincidint amb el quinquagèsim aniversari de la fundació del Col·legi, els calongins li vant retre un homenatge (153).

Benedicció de la nova campana de la Capella l'any 1955. Fou padrina la germana Milagros.

Làpida commemorativa de la construcció de la Capella del Col·legi.

(152) Testimoni de Maria Avellí.

(153) Els actes tingueren lloc els dies 15, 16 i 17 de setembre del 1944. Hi assistí el bisbe, Dr. Cartaïa. Van concloure amb una vetllada a càrrec dels alumnes, i antigues alumnes. La Carme Vilaseca acompanyà els cants amb el piano i la nena Montserrat Avellí interpretà algunes peces. (Programa editat per la impremta Bonet de Ripoll).

I a primers d'octubre de 1955, quan, en el pati del Col·legi va ser beneïda solemnement la nova campana de la capella, el poble va voler que la padrina fos la germana Milagros. Ja molt malalta (estava assistida pel metge i per la germana Perramon), va seguir la cerimònia des de la terrassa. Conten que amb la mà enviava besades als seus antics alumnes i a la gent del poble que omplia el pati i els terrats.

Vuit dies després va morir i està sepultada a Calonge.

7.1.3. *La «Hermana» Teresa*

Es deia Teresa Perramon i Cassayas i nasqué a Manresa el 1897. Féu els vots simples el setembre del 1920 i els perpetus el 1926 a Sant Joan de les Abadesses. Estigué destinada als Col·legis de Carmelites de Sant Boi de Lluçanès i de Sant Feliu de Pallerols.

Durant la guerra civil estigué a Barcelona on la sorpengué un tiroteig darrera la Catedral mentre anava al convent del carrer Lladó. Hom conta que s'enfrontà a uns milicians dient-los decididament: «Jo sóc monja, en el nom del Pare, del Fill i de l'Esperit Sant. Jo em vaig donar a Déu per a tota la vida». Durant la guerra estigué fent de minyona i va patir molt (154).

El 1940 ingressà al Col·legi de Calonge en el qual s'ocupà fonamentalment de les «labors» i del ler. grau. Sabia pintar i brodar amb molta traça. Tenia un germà, fabricant de cintes, que sovint li enviava retalls i les alumnes més grans n'hi compraven a pesseta el tros.

Quan algú li elogiava una obra seva i li preguntaven si l'havia feta ella, sempre contestava que era feta de les «hermanes». Era tot humilitat i bondat; físicament era més aviat plena i d'ulls riallers. Amb pudor mongívol tenia una capsa plena de trossos d'un estor vell i els feia posar a les alumnes que no portaven mantellina per a anar a la capella.

La seva mort, ocorreguda a Calonge el desembre del 1964, va ser exemplar. Malgrat la seva dolorosa malaltia, no va exterioritzar per res el seu patiment (155), una actitud soferta que la caracteritzà tota la vida.

7.2. LES SUPERIORES

- Carme Solà de la Beata Arcàngela (1894-1903).
- Elvira Pol de Santa Magdalena de Pazis (1903-1906).

(154) Testimoni de la seva neboda Palmira Perramon, Carmelita de la Caritat.

(155) Testimoni del metge que l'assistí, Dr. Agustí Cortès.

- Maria Vicenta Roca de Jesús (1906-1909).
- Paula Turró de Santa Gertrudis (1909) 1.ª expulsió.
- Francesca Abadal de N.^a Sra. del Roser (1910-1915).
- Magdalena Cabré de Sta. Helena (1915-1918).
- Dolors Tort de N.^a Sra. del Pilar (1918-1924).
- Leonor Gassó de Sant Ramon (1924-1926).
- Anna Pagès de la Nativitat (1926-1936) 2.ª expulsió.
- Maria Cots Bové de Sta. Margarida (1939—1948).
- Maria del Carme Plana de Sant Josep (1948-1954).
- Roser Rius (1954-1960).
- Teresa Besora (1960-1964).
- Carme Pignatelli (1964-1970).
- Carme Canals (1970-1973).

Després d'aquest trienni, la comunitat fou assumida per la de Palamós i la Gna. Amor Boleda tingué cura del parvulari i la guarderia fins el 1979, que les Carmelites de la Caritat abandonaren definitivament Calonge.

7.3. PATRONAT DEL LLEGAT DE DONYA DOMINGA

«Muy ilustre Sr. D. Esteban Pibernat, Canónigo Lectoral de la Catedral Basílica de Barcelona; Don Martín Vilar y Juera (hijo), y el Excmo. Sr. Don Camilo Julià y Vilasendra. (Según el Testamento de Dña. Dominga del 24 de diciembre de 1895).

— Falleció D. Esteban Pibernat el 2 de marzo de 1907, sin designar sustituto. Los otros dos nombran a D. Domingo SUÑOL AUDIÑADE, Presbítero de Barcelona el 13 de abril de 1907.

— Fallecido D. Camilo Julià el 27 de marzo de 1909, sin designar sustituto. Los otros dos nombran a D. Camilo JULIÀ VILAR, abogado de Barcelona el 30 de abril de 1909.

— Fallecido D. Domingo Suñol el 7 de marzo de 1913, sin designar sustituto. Los otros dos legados tampoco lo nombran, ni en su defecto el Iltre. Sr. Obispo de Gerona, según el Testamento.

— Fallecido D. Martín Vilar Juera el 27 de junio de 1931, sin designar sustituto. Queda, por lo tanto, Don Camilo Julià Vilar como único legatario sobreviviente. Este nombra, como sucesor de D. Martín Vilar al Rdo. D. Luís PATXOT CROSAS, Prebítero de Sant Feliu de Guíxols el 5 de agosto de 1931.

— El 1 de agosto de 1931, el Iltre. Sr. D. Enrique Gimeno Arxer, Vicario Gral. y Juez Oidor de Testamentos de esta Diócesis nombró al Doctor D. Antonio NARANJO LUQUE, Pbro. Deán de la Santa Iglesia

Catedral Basílica de Gerona, Legatario y albacea ejecutor testamentario de Doña Dominga Juera Patxot, en sustitución del difunto Don Domingo Suñol.

— D. Camilo Julià Vilar renunció su cargo de patrono o albacea. A fin de que tal cargo esté provisto debidamente, los Sres. Naranjo y Luís Patxot nombran a D. Manuel FONT CROSAS, escribiente, y vecino de Sant Feliu de Guíxols». (Registre de la Propietat de la Bisbal. — T. 922 / 69-75).

— Més tard, fou nomenat Joan Salvador, com a llegatari, en un document privat (carta), però sense ésser registrat davant del Notari.

7.5. APÈNDIX DOCUMENTAL

I

1894, octubre, 3. Vic.

La Superiora General comunica al bisbe de Girona la instal·lació d'una Comunitat de GG. CC. de la Caritat a Calonge, a petició de Dominga Juera de Vilar.

«Excmo. e Ilmo. Sr. La que suscribe tiene el honor de comunicar á V.E. en cumplimiento de su deber el propósito de instalar una Comunidad de Hermanas de su Instituto en Calonge de esa Diócesis á petición de la piadosa Señora Da. Dominga Juera de Vilar y mediante sus buenos oficios, á fin de establecer una Enseñanza que proporcione á las jóvenes de aquella población una sólida educación religiosa a la par que una esmerada instrucción.

Al efecto suplica atentamente a V.E. se digne otorgarla su beneplácito y su bendición para llevarla a debido efecto. Y así mismo suplica se sirva designar confesores ordinarios y extraordinarios que se encarguen de la dirección espiritual de las Hermanas que allí se designen.

Gracia que se promete de la reconocida bondad V.E. — Dios guarde a V.E. muchos años. — Vich 3 Octubre de 1894. — Superiora General. — Ha. Ana Soler de Sta. Sabina. — Exmo. Ilmo. Obispo de Gerona».

ADG. S: 420.

II

1894, novembre. Calonge

Fundació del Col·legi de les GG. CC. de la Caritat a Calonge.

«Gracias a la munificencia y magnánima caridad de la Sra. D.ª Dominga Juera y Patxot, Vda. de Vilar, fué fundado en esta villa un Colegio para la enseñanza gratuita (al igual que la de los Hermanos) de las niñas de

la población. Para ello se utilizó la casa número veinticinco de la calle Mayor, y se encargó del mismo el Instituto de Hermanas Carmelitas de la Caridad. En el día dos de Noviembre de mil ochocientos noventa y cuatro, se establecieron dichas religiosas en el local preparado. Fué su primera superiora la Madre Carmen Solá de la Bta. Arcángela, y las primeras religiosas, las Hnas. Gertrudis Turró, Mercedes Vidal, Milagro Piquer y Maria Gertrudis Arlandis. Las acompañó la Rnda. Superiora Provincial de Barcelona Madre Maria Pou de Sta. Faustina, con su secretaria la Madre Margarita Arolas. En el siguiente día cuatro abrieron las clases, que son: 1.º de parvulos, 2.º Elemental, 3.º Superior, y 4.º Planchado. Las dos primeras del todo gratuitas, las otras dos son de pago. A pesar de la oposición y guerra que desde luego se hizo a este Colegio (que se intituló de Ntra. Sra. del Carmen) por los masones, librepensadores y toda clase de impíos que constituyen la mayoría de la población, fué acreditandose cada dia mas, y las alumnas fueron aumentando de tal manera que en el verano próximo, eran insuficientes los locales. Al visitar en este mismo verano la piadosa fundadora su colegio, quedó sumamente complacida del aprovechamiento de las alumnas en letras, labores y doctrina cristiana, así como de las superiores aptitudes que para sus diversos cargos revelaban las Hermanas: y haciéndose cargo de la insuficiencia del local ya en el presente, ya por el aumento de alumnas que podia fundadamente esperarse, determinó el ensanche del Colegio. Para esto encargó al fervoroso y desinteresado cristiano é (sic) inteligente y activo Maestro de Obras, Don Pedro Pasqual y Bagues, natural de S. Feliu de Guixols, la realización de dicho ensanche. A este fin fueron compradas las dos casas números 27 y 29 contiguas a la primera, con cuyos terrenos y una pequeña parcela del jardin rectoral, cedido por el Párroco D. Bartolomé Abrich, hubo espacio suficiente para el ensanche proyectado. Comenzáronse las obras en 6 Noviembre de 1895 y se terminaron en Septiembre de 1896. En la parte del patio del Colegio se levantó el edificio de las clases, en la de la calle Mayor una magnífica capilla pública en honor de la Virgen del Carmen».

APC. *LLibre de l'Obra* II.

III

1894, novembre, 21. Calonge

La germana Carme Solà demana al Bisbe de Girona l'autorització per beneir l'Oratori del Col·legi.

«Exmo. é (sic) Ilmo. Sr. Obispo de Gerona. Exmo. Señor. Pongo en su conocimiento que el altar de este colegio está ya arreglado, así que ruego á (sic) V.E.I. se digne autorizar al Rdo. Sr. Cura Párroco de esta Villa para

bendecir dicho Oratorio y dejar la Sma. Reserva en el mismo, lo que deseamos vivamente para poder tener el consuelo de visitar al Señor muchas veces y honrarle en esta pobre casa en cuanto podía hacerlo esta pequeña Comunidad. El Rescripto de Roma supongo se lo mandó la Rma. M. General, si no fuese así, se lo enviaría desde aquí enseguida esta su muy atenta y humilde hija en el Señor que para todas estas Hermanas le pide la bendición y con respeto B.S.A. Ha. Carmen Solá de la Bta. Arcángela».

ADG. S: 420.

IV

1894, diciembre, 20. Gerona

El Bisbe de Girona dóna permís per a poder celebrar la Santa Misa a l'Oratori privat de les GG. CC. de Calonge.

«Informado de que el local destinado al nuevo oratorio privado de la Casa de las Hermanas Carmelitas de la Caridad de Calonge se halla separado de todo uso profano y domestico, convenientemente decorado y provisto de ornamentos, vasos sagrados y demás objetos necesarios para la celebración de la Santa Misa, en uso de las facultades apostólicas que Nos están conferidas por rescripto de 16 de julio de 1869, concedemos que por el tiempo de Nuestra voluntad pueda celebrarse el augusto sacrificio en dicho oratorio en la forma prevenida en el mencionado rescripto. Asimismo constándonos que el propio oratorio se halla provisto de tabernáculo arreglado en conformidad á las prescripciones litúrgicas, de la correspondiente lámpara y de copón bendecido en virtud de las facultades apostólicas que nos están otorgadas por el expresado rescripto de 16 de julio de 1869 y de 13 de marzo de 1891 concedemos que en el referido oratorio pueda estar reservado, por el tiempo de Nuestra voluntad el Smo. Sacramento, debiendo al efecto celebrarse en el mismo á lo menos un dia de cada semana la santa misa, arder dia y noche delante del Tabernáculo la lámpara y observarse los demás requisitos prescritos por el ritual romano, quedando en todo salvo los derechos parroquiales. Fdo. Tomás, Obispo de Gerona».

ADG. S: 420.

V

1895, diciembre, 24. Barcelona

Fragment del testament de Dominga Juera y Patxot, autoritzat pel notari Miquel Martí i Beya (veg. nota 37).

«*Quiero y es mi voluntad* que las tres casas que poseo en la villa de Sant

Feliu de Guixols, Provincia de Gerona situadas una en la calle Travesia del Garrofer, señalada con el número diez; otra situada tambien en la propia calle Travesia del Garrofer señalada con el número doce; y otra casa situada en la calle de la Penitencia, señalada con el número veinte y uno (sic) esquina á la citada calle travesia del Garrofer, se destinen perpetuamente á Escuela de Patronato particular para niños de la citada villa. Para evitar cualquiera duda que pudiese ocurrir, declaro y hago constar, que la casa con su patio anexo situado en la calle Travesia del Garrofer, señalada con el número diez, tiene una superficie total de trescientos cincuenta metros cuarenta y cuatro decímetros iguales á nueve mil doscientos setenta y dos palmos setenta y tres céntimos de palmos cuadrados, de los cuales cuatro mil seiscientos veinte palmos noventa y siete céntimos se hallan edificadas y los restantes cuatro mil seiscientos cincuenta y un palmos sesenta y seis céntimos se hallan destinados á patio; y que esta superficie procede y la he segregado de la que era antes huerto y almacen de la casa situada en la calle de los Arboles de dicha villa de San Feliu de Guixols señalada con el número cincuenta y ocho, de superficie cuando yo la adquirí veinte y tres (sic) mil quinientos veinte palmos que me pertenece por venta otorgada á mi favor por D. Juan Bernich y Pou, con escritura que autorizó el Notario de San Feliu de Guixols D. Joaquín Ametller á diez de Octubre de mil ochocientos sesenta y seis, quedando por lo tanto en virtud de esta segregación reducida la cabida de la casa situada en la calle de los Arboles número cincuenta y ocho, con su huerto anexo á catorce mil doscientos cuarenta y siete palmos treinta y siete céntimos. La casa situada en la Calle Travesia del Garrofer número doce, la adquirí de Da. Delfina Caces, con escritura ante el Notario de La Bisbal D. Francisco Miró, á diez y seis (sic) de Julio de mil ochocientos noventa y uno y la casa situada en la calle de la Penitencia número veinte y uno (sic) la he adquirido de D. Pedro Cruañas con escritura ante el Notario de San Feliu de Guixols D. Joaquín Sala y Martí, á veinte y tres de Abril de mil ochocientos noventa y dos. Al objeto de que pueda llevarse á cumplimiento mi espresada (sic) voluntad, de que dichas casas se destinen perpetuamente á Escuela de niños de dicha vila, lego las mencionadas tres casas al Muy Ilustre Sor. Doctor D. Esteban Pibernat, Canónigo Lectoral de esta Santa Catedral Basílica, á mi hijo D. Martín Vilar Juera y á mi hijo político el Excmo. Sor. D. Camilo Juliá y Vilasendra los cuales tendrán la obligación de conceder el uso gratuito de dichas fincas á los hermanos de las Escuelas Cristianas para que instalen en ellas, sino lo hubiese hecho antes yo una Escuela para niños de la indicada población. Si por cualquier circunstancia los referidos Hermanos una vez instalados en dicha villa no quisiesen ó no pudiesen permanecer en ella

dedicados al Ministerio propio de su Instituto, los espresados legatarios tendrán la obligación de conceder el uso gratuito de las referidas fincas á las personas que ellos crean convenientes para que establezcan en dichos locales una Escuela tambien de Patronato particular para niños de la indicada villa, con la precisa condición de que la enseñanza que se dé en dicha Escuela se halle basada en los principios de nuestra Santa Religión Católica Apostólica y Romana, y si esta condición dejase de cumplirse á juicio de los espresados legatarios podrán exigir de las personas que tuviesen á cargo dicha Escuela el desocupo de las citadas y conceder á las otras personas que ellos crean conveniente el uso de las mismas para el objeto espresado (sic). *Quiero* tambien y es mi voluntad que las dos casas que poseo en la calle Mayor de la villa de Calonge señalada con los números veinte y cinco y veinte y nueve (sic) y las dos porciones ó piezas de tierra que tengo en la calle de la Rutlla de la misma villa y parage (sic) nombrado «Camp del Coll» con edificio en ellas levantado se destinen perpetuamente á saber; las dos casas de la calle Mayor á Hermanas Terciareas del Carmen y las dos porciones de terreno de la calle de la Rutlla con dicho edificio á los Hermanos de las Escuelas Cristianas. Para evitar cualquier duda que pudiese ocurrir, declaro y hago constar, que la referida casa número veinte y cinco de la calle Mayor de la villa de Calonge se compone de planta baja, primero y segundo piso con dos cuerpos y un huerto de secano unido á la misma por la espalda en cuyo linde de Oriente hay una habitación de planta baja de superficie en junto trescientos ochenta y un metros ochenta y nueve centímetros aproximadamente, cuya casa adquirí de D. Juan Cama y Boada con escritura de venta que á mi favor otorgó ante D. Joaquín Sala y Martí, Notario de San Feliu de Guixols a tres de Setiembre de mil ochocientos noventa y cuatro, la casa número veinte y nueve (sic) de la referida calle Mayor de la villa de Calonge que consta de planta baja y dos pisos y ocupa una superficie de sesenta metros sesenta y siete decímetros, la adquirí de D. Emilio Vilá y Roura en virtud de la venta perpétua que á mi favor otorgó ante el suscrito Notario á diez y ocho (sic) de Noviembre último la primera de las indicadas porciones de terreno de la calle de la Rutlla cuya cabida es de veinte y una áreas ochenta y siete centiáreas la adquirí también por compra venta de Don Narciso Ponsatí y Marsal según escritura autorizada por D. José Bellido y Mascias Notario de Palamós á treinta y uno de Agosto de mil ochocientos noventa y tres; y la otra porción de tierra de la misma calle de la Rutlla de la villa de Calonge que tiene la cabida de cinco áreas cuarenta y siete centiáreas, la adquirí de D. Esteban Mont y Albertí por igual título de compra venta con escritura autorizada por dicho Notario D. José Bellido á seis de Noviembre del

citado año mil ochocientos noventa y tres y el edificio lo he mandado construir á mis costas. Al objeto de que pueda así mismo llevarse á cumplimiento mi expresada voluntad, de que dichas cuatro fincas se destinen perpetuamente esto es, las dos primeras á Hermanas Terciarias del Carmen y las otras dos á los Hermanos de las Escuelas Cristianas, lego las referidas cuatro fincas al Muy Ilustre Sor. Doctor Don Esteban Pibernat, Canónigo Lectoral de esta Santa Catedral Basílica, á mi hijo Don Martín Vilar Juera y á mi hijo político el Excmo. Sor. D. Camilo Juliá y Vilasendra, los cuales tendrán la obligación de conceder el uso gratuito de dichas fincas á los referidos Hermanos y Hermanas respectivamente para que instalen en ellas si yo no lo hubiera hecho antes las Escuelas para niños y niñas de la indicada población. Si por cualquier circunstancia dichos Hermanos y Hermanas una vez instalados en dicha villa de Calonge no quisiesen o no pudiesen permanecer en ella dedicados al ministerio propio de su Instituto, los referidos legatarios tendrán la obligación de conceder el uso gratuito de las mencionadas fincas á las personas que ellos consideren convenientes, á fin de que entablezcan en dichos locales una escuela también de patronato particular para niñas y niños de la misma Villa de Calonge con la precisa condición de que la enseñanza que se dé en la indicada Escuela se halle basada en los principios de Nuestra Santa Religión Católica Apostólica y Romana, y si esta condición dejase de cumplirse á juicio de los referidos legatarios podrán exigir de las personas que tuviesen á cargo de dicha Escuela, el desocupo de las citadas casas y conceder á las otras personas que ellos consideren conveniente, el uso de las mismas para el objeto expresado. Al objeto también de que se dé cumplimiento á dicha voluntad, lego á los referidos Muy Ilustre Sor. D. Esteban Pibernat Canónigo Lectoral de esta Catedral Basílica, Don Martín Vilar y Juera y el Excmo. Sor. Don Camilo Juliá y Vilasendra la cantidad de cien mil pesetas, cuya suma invertirán en valores que den renta y los depositarán en la Sociedad o Banco que consideren conveniente invirtiendo por igual las tres cuartas partes de los productos líquidos de los indicados valores en el pago de la asignación ú honorarios de las personas que tengan á su cargo dichas Escuelas. La restante cuarta parte de los expresados productos la retendrán en su poder dichos legatarios como fondo de reserva para atender á los gastos de reparación y conservación de las mencionadas fincas y pago de los derechos á la Hacienda de que luego haré mencion. Cada uno de los referidos legatarios Muy Ilustre Sor. Estaban Pibernat, Don Martín Vilar y Juera y el Excmo. Sor. Don Camilo Juliá deberán nombrar para después de su muerte persona de su confianza que le sustituya en dichos legados, y si no lo hicieren, impongo a los otros

dos legatarios sobrevivientes la obligación de nombrar á la persona que haya de sustituir al legatario fallecido, encargándoles procure siempre que uno de los tres legatarios sea Sacerdote, aunque para los susodichos efectos deban si necesario fuere, considerarle como persona laica. Si falleciese uno de los legatarios sin designar sustituto, y los otros dos sobrevivientes dejasen transcurrir el término de tres meses sin designar la persona que ha de sustituir al legatario fallecido, faculto espresamente al Excmo. é Ilustrísimo Señor Obispo de la Diócesis de Gerona, como persona laica si fuese preciso para que haga dicho nombramiento. Los sustitutos nombrados en el modo y forma antes espresado, tendrán los mismos derechos y las mismas facultades que los legatarios por mi ultimamente nombrados. Si por cualquier circunstancia las referidas casas no pudiesen destinarse á Escuela católica de niños ó niñas de las repetidas villas de San Feliu de Guixols y Calonge, es mi voluntad que los repetidos legatarios arrienden dichas fincas y destinen su producto líquido junto con las tres cuartas partes del producto de las referidas cien mil pesetas á socorrer á los pobres de las citadas villas de San Feliu de Guixols y Calonge ó á atender á las necesidades del Hospital de ambas villas, según su prudente juicio. Dichos legatarios percibiran tan solo como remuneración de las molestias que les ocasionen el cumplimiento de mi voluntad el cinco por ciento de la renta que produzcan las espresadas cien mil pesetas, entendiéndose que por el solo hecho de aceptar dicho cargo renuncian á cualquier otra remuneración que por la ley puede corresponderles. Al determinar la inversión que debe darse á los productos líquidos de dichas cien mil pesetas, me refiero á la renta ó productos que resulte después de deducido dicho cinco por ciento así como los demás gastos que fuesen necesarios para percibir dicha renta. Los derechos que los espresados muy Ilustrs Sor. D. Esteban Pibernat, Don Martín Vilar y el Excmo. Sor. Don Camilo Juliá hayan de satisfacer á la Hacienda pública por razón de los legados de dichas fincas y de las citadas cien mil pesetas, vendran á cargo de mi herencia. Los derechos á la Hacienda que los sustitutos de dichos legados hayan de hacer efectivos por las sucesivas transmisiones de dichos legados, se pagarán del fondo de reserva de que antes se ha hecho mérito. En el caso de que por cualquier ley ó superior disposición no pudiese darse cumplimiento á las disposiciones que acabo de ordenar las personas que en aquella fecha resultaren ser legatarias, enagenarán las fincas referidas y los valores de que he hecho mérito é invertirán su producto en las obras benéficas que ellos consideren convenientes.

VI

1896, julio, 10. Calonge

La germana Carme Solà escriu al seu cosí Ramon Font Pbre.

«Iltre. Sr. Dr. D. Ramon Font Pbro. Muy amado primo en Jesús: No dudo está enterado de la nueva Iglesia y Colegio que nos ha hecho construir D.ª Dominga y que la Capilla se inagura el 15 del que cursa: pues bien, yo pensaba que no pudiendo asistir el Sr. Obispo, mandaría un delegado, y que este sería mi querido primo, y como acabo de recibir carta del Sr. Obispo y no habla de nada será que el párroco de esta no le hablaría de que viniese ninguno para la bendición de la bonita Iglesia. Yo, pues, no puedo pasar esta tan oportuna ocasión sin invitarle a V. a sus hermanas, sobrinos, sin descuidar a la buena Magdalena que todavia ha de constestar a la que le dirigí y me prometió hacerlo. Espero de su bondad se dignará asistir, no puede figurarse cuanto lo deseo para tener el gusto de hablar con una persona de su confianza, aquí estoy faltada de esto, que toda persona necesita. El colegio, a Dios gracias, sigue bien, asistiendo a el 143 niñas muy contentas, además la población nos quiere en general y nos ha tomado cariño. Haga el Señor podamos hacer mucho fruto en estas criaturas que un día seran madres y de estas puede esperarse el cambio de esta pobre población tan faltada de fe! Cuántas hazañas de cafres podré esplicarle (sic) el día que tenga el gusto de verle. Con especiales recuerdos a Concepción, Dolores y sobrinos queda de V. affma. prima que le suplica la encomiende a Dios y s.m.b. H.^a Carmen Solá (Fdo.)».

ADG. S: 420.

VII

1896, julio, 15. Calonge

Inaguració de la Capella en el Col·legi de les GG. CC. de la Caritat.

«En el dia 15 de julio de 1896 fué bendecida solemnemente por el referido Cura-párroco, autorizado por el Diocesano, la dicha capilla, siendo asistido por lo Rvdos. D. Pedro Lacosta, y Pedro Costa, coadjutores, Don Narciso Molla natural de esta, D. Fernando Jordá, ex-coadjutor y Don Jaime Prats, ex-ecónomo de esta parroquia y Don Felix Paradedá Ecónomo de Palamós. — Acto seguido el propio Cura-párroco celebró una misa solemne en la misma capilla, ejecutando las partes de música y canto Has. del propio Instituto. Predicó al ofertorio un elocuente sermón el Ldo. D. Agustín Maymí y Calvet, catedrático de Filosofía del Seminario de Gerona. — Terminado el oficio se cantó por las mismas Has. un solemne «Te Deum». Fueron presentes además de los presbíteros men-

cionados, la Sra. Fundadora, D.ª Dominga Juera, vda. (sic) de Vilar, sus hijos Don Juan, Doña Rosa y Doña Josefa, hijo político Don Camilo Juliá, nietos Doña Josefina, y Don Javier Juliá; el Ayuntamiento, y el Juzgado Municipal, el Maestro de Obras, autor del proyecto D. Pedro Pascual, los Hos. de las Escuelas Cristianas del Colegio «San Martín», Has. Carmelitas de Palamós y de S. Feliu, y numeroso público que llenaba la iglesia y las tribunas».

APC. - *Llibre de l'Obra II.*